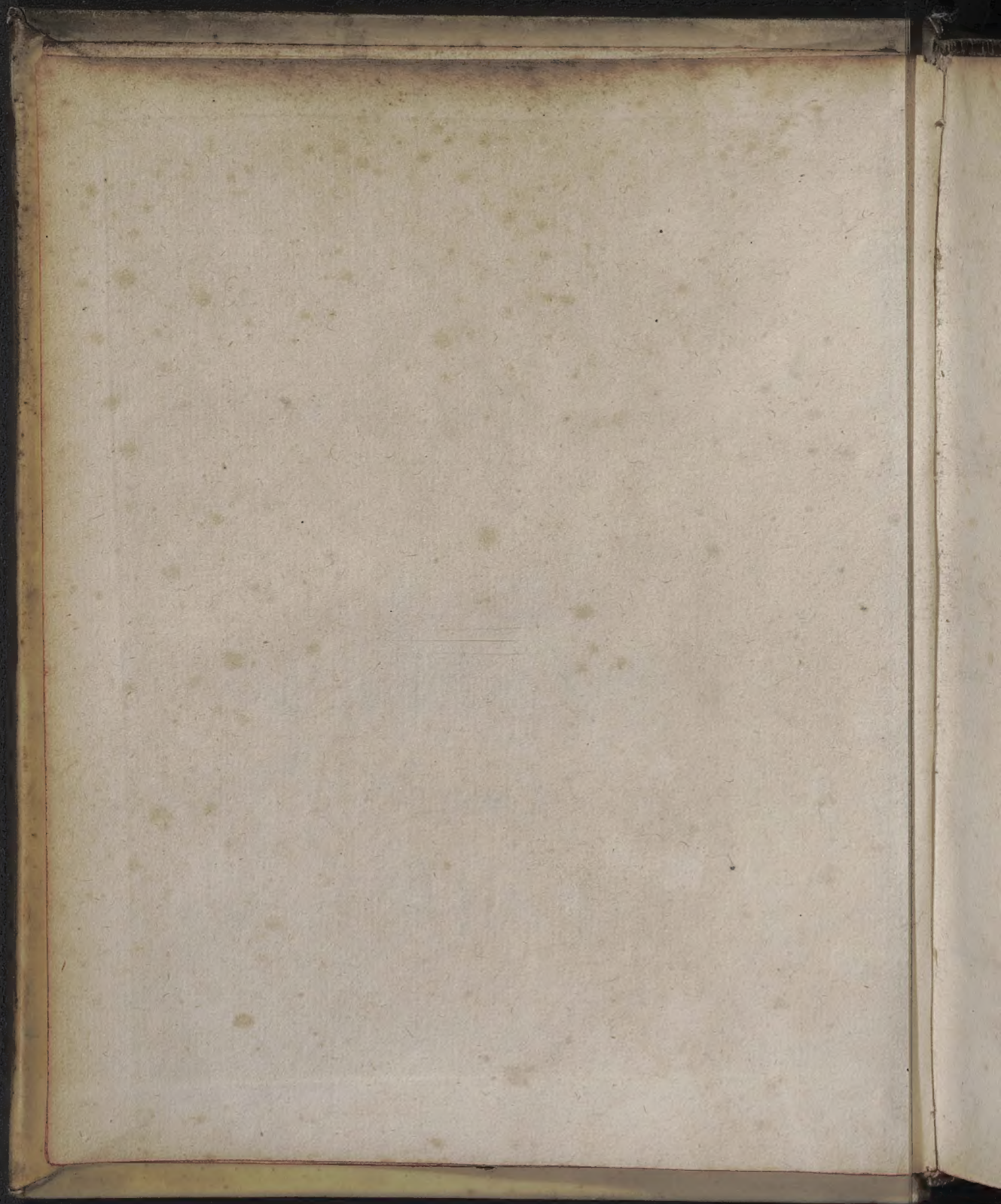

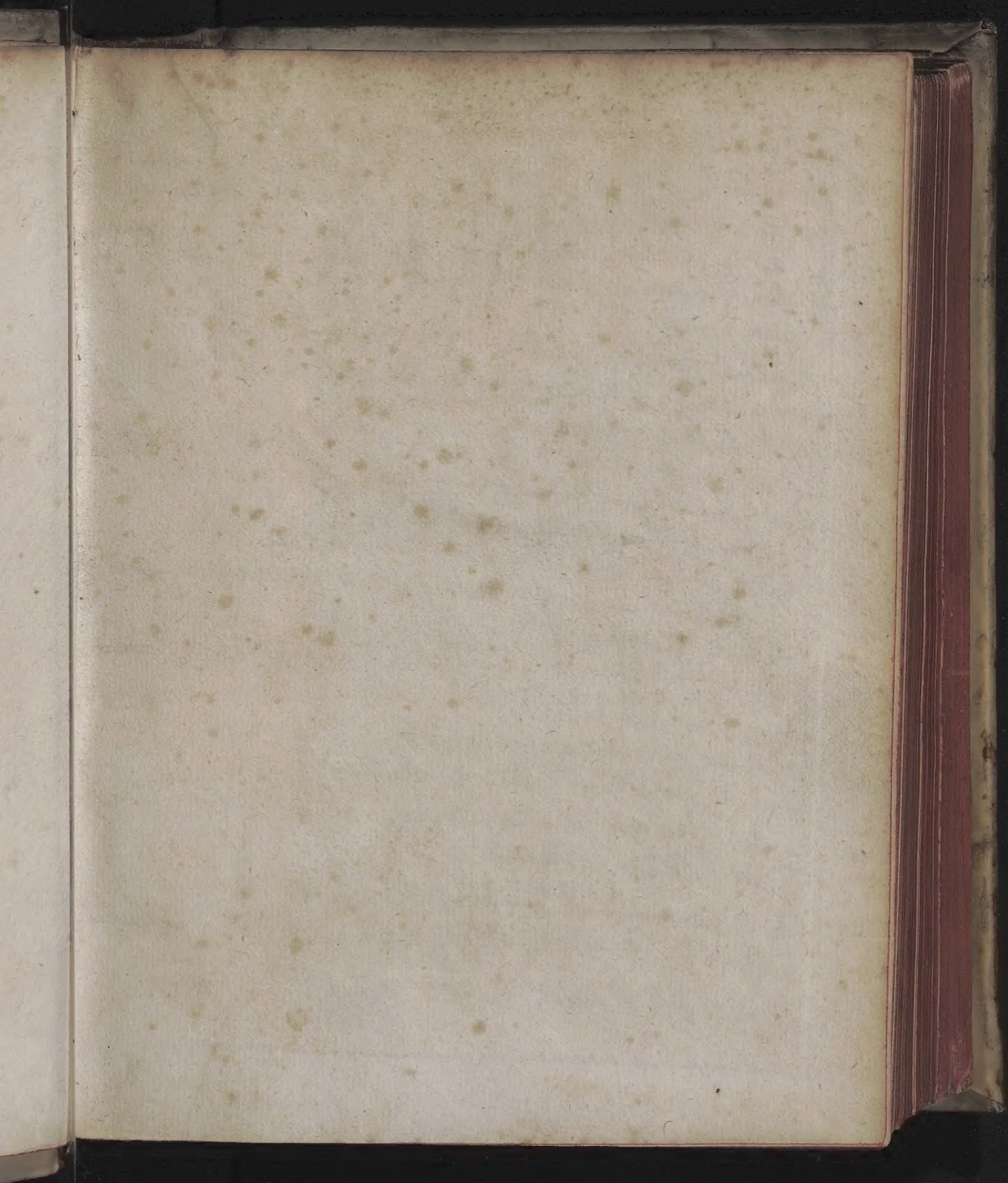
DEAL
ERA.
V.

H. XIII. 13

Lisen
Noro Sachu
937/2

Henrici Nicolai

1. Theologia Epitome.
2. Exercitatio de Methodo Trinitatis.
3. Exerc. de Medio Religioso et Theologico.
4. Ex. de Conciliatione Eucharistarum.
5. Miscellanea Theologica.
6. Ex. de non liquendo.
7. Henricum defensionem et explicationem.
8. Henricum defensionem et explicationem continuatam.
9. Exercitatio de Athesuro Ethere.
10. Exerc. de Symbolo Athanasii.
11. *Lehrbegriff des Christen im heiligen Salomo W. 4.*
12. Tractatus de Pace, Editio Secunda.
13. Protestatio super nova Editione Tractatus de Pace.
14. Georgii Rhetorici Viduae Re protestatio antecedenti Protestationi opposita.
15. Protestatio defensa.
16. Oratio de Philosophico Studio cum Theologia conjungendo, praemisso Programmate.
17. Cursus Philosophicus.
18. Exercitatio de Subiecto et Adjuncto.
19. Exerc. de quatuor diana Telluris Revolutione.
20. Ex. de Apologia Veritate, libaque apud Christianos ratione.
21. Tr. de Novis praedicandi.
22. Tr. de Comparativarum Eucharistiarum expositione.
23. Rotgeri cum Bergen des Laura Ancus sine Epistolum ad Henricum Nicolai.
24. Gottfr. Lameli Hymenaei Tumulus.

2. b. Rotgeri cum Bergen Epistolum ad Henricum Nicolai.

D. O. M. A.

coll. 17

Quod omnibus felix pariterq; faustum esse
JEHOVAH concedat,

*Professionis suæ honorariæ muneri cum DEO
in Gymnasio Elbingensi iunctoando*

ORATIONEM

de conjungendo Philosophiæ studio
cum Theologiâ,

Velut anteaambulonem præmitti æquum aestimat,

Ad quam benevolè ac humaniter per-
cipiendam, Omnes cujuscunq; ordinis, literarum

Patronos, Fautores, Antistites, Clientes,
Sectatores, Cultores,

Observanter, officiosè, humaniter, & amicè

Advocat simul ac invitat,

HENRICUS NICOLAI,

Prof. Elbing. honorarius.

Ad ipsas Calendas Iunias, S. N. hujus

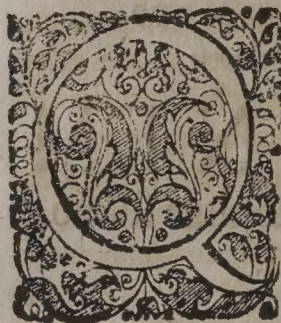
Anni 1651.

ELBINGÆ.

Typis ACHATII CORELLII

ANNO à partu Virginis matris, M. DC. LI.

16.

Uod de Urbe Româ suo secu-
lo sive *Quintilianus*, Sive *Tacitus*,
sive quicumq; author agat, in *Dia-*
logo de Oratoribus protulit, inter
causas corruptę eloqvętię, & qvđ
tām ab antiquâ libertate, qvām
eloqvętiâ majorum degenera-
verint, desidiā juventutis, ne-
gligentiam parentum, inscitiam
præcipientium, ac antiqui moris oblivionem
meritò recensendas, viciq; primū in urbe nata,
mox per universam Italiam fusa, jam in provincias ma-
nasse: *Præterea* propria qvædam ac peculiaria Urbis vi-
tia infesta fuisse, velut in utero matris concepta, ut hi-
strionalem favorem, gladiatorum eqvorumq; studia, qvi-
bus obsessum animum parum omnino bonis artibus re-
linquere posse: Id de omni genere literaturę nostro tem-
pore corrupto, aut perduto, affirmari non sine causâ posse
videatur, & experiētiâ teste veri revincatur. Neq;
enim quantumvis parū emunctę frontis homo sit, infi-
ciari quisquam potest, desidiā, negligentiam, inscitiam,
oblivionem, Vanitatum amorem ac sectationem fonti-
cas Causas esse, qvibus & literas succumbere, & amo-
rem earum in animis hominum extingvi necessum sit. Ut
non ignotorum cupido nulla est: Sic neglectorum aut
oblivione sepultorum nulla cura aut vestigatio. Ex
adverso

adverso apud Vetustos pleraq; contraria extiterunt. Amor verusq; ardor literarum, diligentia, inquisitio, notitia, antiqui moris studiosa observatio, studium salubrium ac solidorum, summoperè passim viguere. Ut variis artibus antiqua tempora nomen sibi compararunt, ut domitandis eqvis aut pugilatu aliquis nobilis factus sit, aut pingendo alius sibi nomen condiderit, aut ædium moliendarum peritiâ celebratus, vel derivandis insimulacra fontium aquis claritudinem nactus sit, aut si qua ars alia vel suo, vel seculi genio valuerit: Ita scientiis, eruditione, eloquentiâ, multum nostris præripuerunt. Si quis eloquentiæ destinatus, omnem Veterum Philosophiam percurrerebat. Id de se *Orator in Bruto* contestatus, initia, gradus, & eloquentiæ quandam velut educationem, recenset. Apud Q. Mutium jus civile hausisse, apud Philonem Academicum & Diodotum Stoicum omnes Philosophiæ partes penitus cognovisse, Nec doctoribus in urbe contentum Achajam & Asiam peragrasse commemorat, ut omnem omnium artium varietatem complecteretur. Si quis juri civili se manciparet, omnem vetustatem, ritus, ceremonias, antiquas leges ac statuta cognita reddebat. Si quis ad Medicandum animum componeret, universam Vetustatis doctrinam, *Hermetis, Hippocratis, Galeni, Celsi*, aliorumq; comparabat, ne reciperet, quod non aut antiquitatis suffragio, aut solidæ experientiae testimoniis comprobaretur. His modis gradibusq; ad exactæ notitiæ fastigium felici pede progressi Veteres, variam scientiam animo percursum, & propè decantatam acquisiverunt. *Nostra* si quis aut inquirat, aut advertat, in pluribus Vetustis adversa, longè ab ipsorum fastigio recedentia, deprehendat. Fermè umbra scientiæ

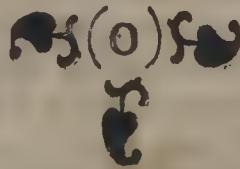
tia nobis: Et si quid antecedentium temporum vacillatio
aut lapsus intulerit, indè nobis, quid ex usu fiet, quid
agendum cavendumq; , sagaciter advertendum fuerit.
Non enim facilè quis aggreditur, ubi alium ante se devi-
asse experitur. Corrigere enim sequentem lapsus prio-
ris solet, & de reprehensione antecedentis exempli emen-
datio futuri enascitur, aut suscipitur. *Sed nobis aut igna-
via* *torpor*, ne velimus, aut stupor obstant, ne possimus,
aut incuria, ne etiam lapsus præcedentes advertamus:
nec ardor ille, qui in Veteribus, nobis adest: sed con-
temptus solidæ antiquitatis, ne ad meliora adhæreamus,
& vanorum præ solidis aucupium nos occupat, ne digno-
scere aut eligere valeamus, & concupiscentiis blandien-
tibus, quibus caro enerviter subjugatur, vitiorum exer-
citus adversus animam armatur, demersi agimus, ne vel
in eloquentiâ, vel ullâ literaturæ parte, cum Verustate
componi mereamur. *In temporum quandoq; declinationem*
torporem rejicere solemus, quem propriis vitiis imputa-
re justius foret. *Damosa quid non imminuit dies?* *Ætas*
parentum pejor avis tulit nos nequiores, exclamat in
Odis Lyricus. Sed vitia nos versant, quæ fucarâ ratione
temporibus inscribimus, Eaq; partim resecta & in aper-
to posita, quæ manu prehendas: partim obscura & in re-
cessu sita, quæ alienâ specie imponunt: partim ex inter-
vallis redeuntia, & fatigatos infestantia, velut qui ex occa-
sionibus invadunt hostes, apud quos nec ut in bello pa-
ratis, nec ut in pace securis, agere liceat. Pituitâ ac stu-
pore demersi, ne paratas quidem artes, aut oblatas, satis
agnoscere valeamus. Quibus quâ ratione & compendio-
sore viâ occurrendum sit, non ita in obscuro recondi-
tum esse potest. *Contraria contrariis curari, Medicorum*
præscri-

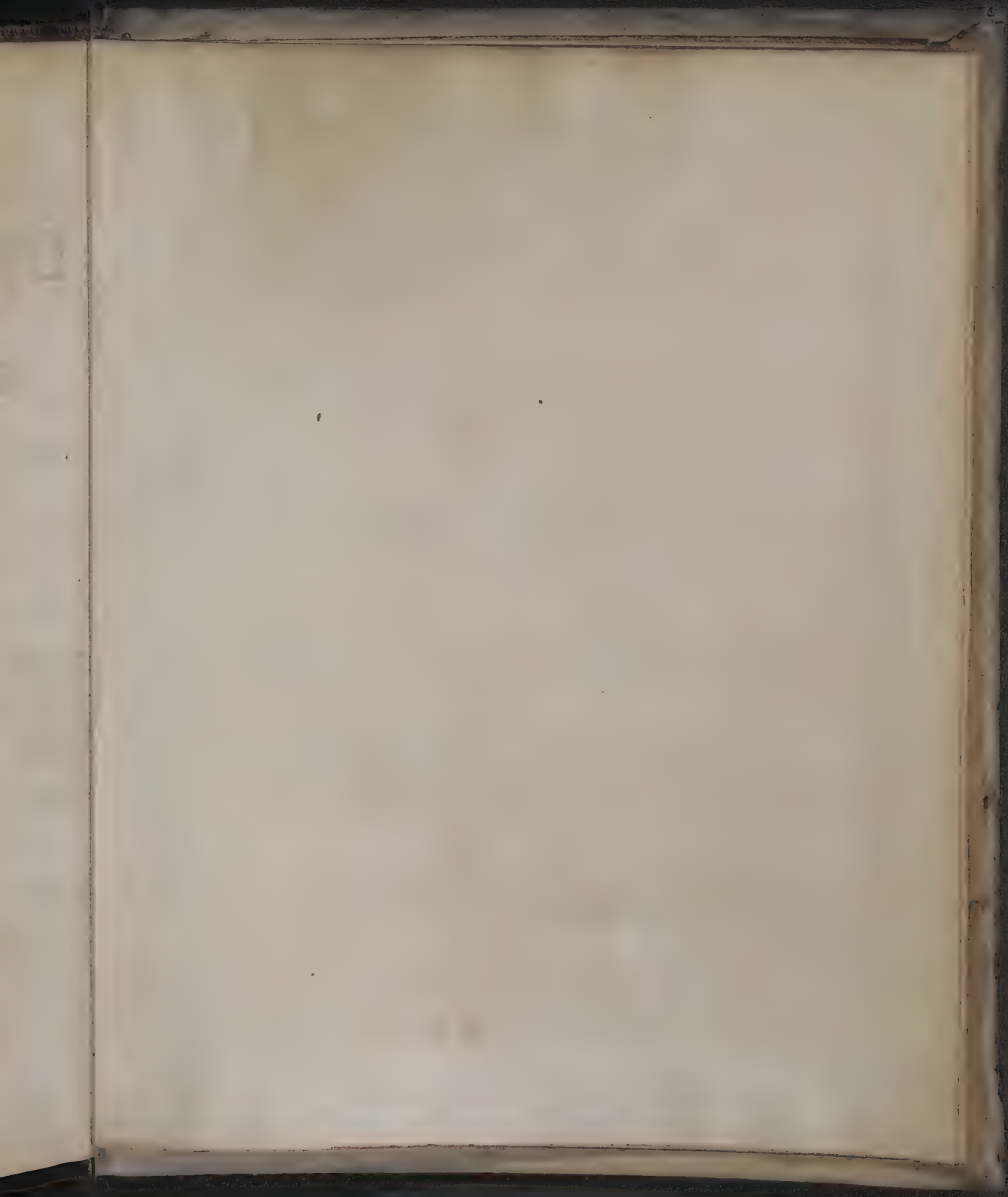
præscriptum esse solet. In moralibus simile quid observare nihil est, quod prohibeat. Facto in *Ethicis*, *Poëticis*, occupare solemus. Ergo pro stupore sagacitatem, in locum torporis alacritatem, pro desidia diligentiam, incertitudine constantiam, contemptu antiquitatis solidam ejus inquisitionem & imitationem, vanorum aucupii solidorum appetitum substituere oportebit. Sed quibus auxiliis ad hæc deveniendum, quæ paratissimè vitia animis excutiamus, oppositas virtutes inseramus, opus fortè & labor erit repræsentare. Sanè virtutum omnium *tenera solent esse primordia*. Tempore ipsis duramentum ac robur comparari solet. Etiam, quæ ad placendum fuco quodam subornantur, quæ in speciem laborant, ut dignitas & eloquentiæ fama, annos requirunt, & morâ convalescunt, ut colorem à diuturnitate ducant. Consuetudo rebus constantiam inferens, & virtutes, & vitia altius figit, & tam bonorum, quàm malorum longa exercitatio promptitudinem inducit. *Ingenium* hominè à DEO & Naturâ paratum est, ut virtuti & eruditioni habilis sit, & comparare valeat. Sciendi desiderium naturæ inclinatione non distortis naturis inferitur, ab ipsis nascendi cunabulis primordia ducit. Verùm scientiæ aut notitiæ nihil hominè facto ipso connascitur, sed tempore inseri ac infigi requirit. Nudæ instar tabulæ intellectum esse dixit *Aristoteles*, in quâ nihil facto scriptum, omnia tamen scribi queant. Nascitur homo cum ignorantia rerum omnium: Habilis tamen & dispositus ad omnem scientiam. Sensus ope, phantasie, memoriæ, intellectus beneficio, species tandem rerum formare incipit, componit, judicat. Tum ad discutiendum se traducit, longiq; temporis consuetudine vim majorem.

obducit, quæ in habitum transeat, atq; animum interio-
re promptitudine perfundat. Qui stimuli desiderio sub-
dendi sint, ut se ultra vulgus homo provehere intendant,
ut molestias superare, & pergere conetur, ad solidiorem
scientiam contendat, prolixæ commentationis negotium
fortè videri queat. Conferri hic momentum à *Mecæ-*
nate, à *Nobis ipsis*, ab *illis*, quibus cum versandum nobis
aut vivendum, fortassè potest. *Mecænas* præmiis sollicitare
de publico lecta præ cæteris ingenia potest, ut de cultu
cogitare incipiant. Honos alit artes, omnesq; incendun-
tur ad studia gloriâ, ait in *1. Tuscul. Orator*. Scis, bonas
artes honore nutriri, atq; hoc specimen esse florentis
Reipublicæ, ut disciplinarum Professoribus præmia opu-
lenta pendantur, ad Hesperium suum *Symmachus* alicubi
scribit. Cum dignis fructus tribuitur, eandem viam
capeissentibus spes paratur. Hoc *Maronem* in Poëtam,
Horatium in Lyricum Vatem, *Martialem* in argutum epi-
grammatistam extulit. Id *Seneca*, quem Nero immensis
opibus quasi impensis differfit, ad Philosophandum,
Aristoteli ad egregia opera scribenda, in quibus animalium
historia 80000. Philippicis ab *Alexandro M.* pensata,
calcar subdidit, quæ sine tantis *Mecænatibus* elangvis-
sent. Homo ipse erigere sese, & *Christianus* contempla-
tione prisce felicitatis, imaginis illius, ad quam in *Ada-*
mo conditus, *Sathanæ* invidentiâ excussus est, quæq;
inter alia plenam insignemq; naturalium & moralium no-
ticiam complexa est, in perditæ restorationem animum
demùm intendere valet. Potest & lectio fortior erigere im-
petum, ac æstimatione defectus ad id, quod optatur, ac-
quiritur mens humana incitari. A circumpositis acu-
leos figere queunt exempla nobilia, ac suggestor mone-

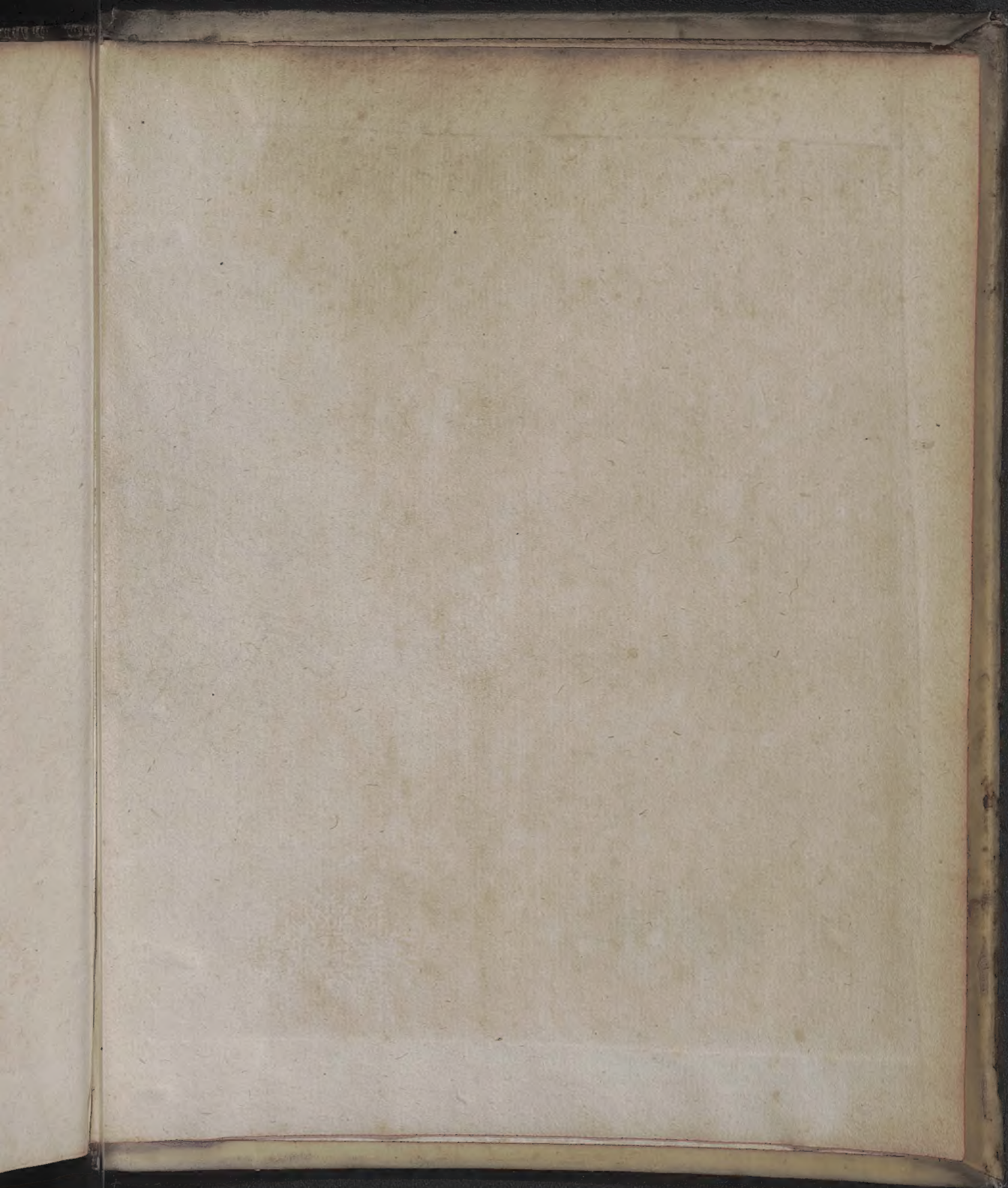
e potest, ut comparemus, quibus nos ipsos perficiamus.
liis vel vocem, vel operam, commodemus, si non pro-
uturam, tamen prodesse conaturam. Ut caveamus à
ransversis multorum vestigiis, passim discurrentium,
vel circa ipsas vias errantium, multos avocantium, quò
minùs literas aut eo ardore, quo decet, capeffant, aut
quotidiè proficiant. Obstacles enim virtutibus exempla
opposita faciunt, & quos benè ferri videas, contrario-
um nocivitate à bono proposito deturbari advertimus.
Terre ligare possunt, ne egregii animi impetu succenso
stantur, ut fluentum frigus constringit, ne defluat, quod
calore in fluendo perfisteret. *Media* nobis ergò paranda,
ad promovendum, *remedia* adversus morbum, *notitia*
ad usum. Atq; ea ad oculos simul, & mentem demittens
Nobilissimus ac Amplissimus Urbis hujus Magistratus, pro
à sollicitudine, quâ Patriam complectitur, & affectu, quo
in literas fertur, non obstante districta temporum diffi-
cultate, non novâ inundationum, quibus DEUS peccata
nostra visitare hoc vere sustinuit, pressurâ his terris ob-
usâ, faciendum omninò censuit, ut de literis commodè
pud se degentibus cogitaret, ac de restaurando Gymna-
sii emolumento seriò meditaretur. Eo fine accitus præ-
ter ordinarii operis in eo functuram, & honorarius unus
alterq; , qui prodesse egregio publico posset, & affectu
vellet. Illis velut publicis illiciis ingenia discentium ad
literas inflammaret, & in capeffendis robur ac constanti-
m ingereret. In quibus cum & meam qualemcunq; facul-
tatem enitere dignam visam censitum fuerit; est, ut ego
le tali judicio mihi gratuler, & judicandi favorem agen-
lorum alacritate confovere meminerim. Quam ad rem
negotii primordiis cum DEO & profuturo, ut ominabor,
labore

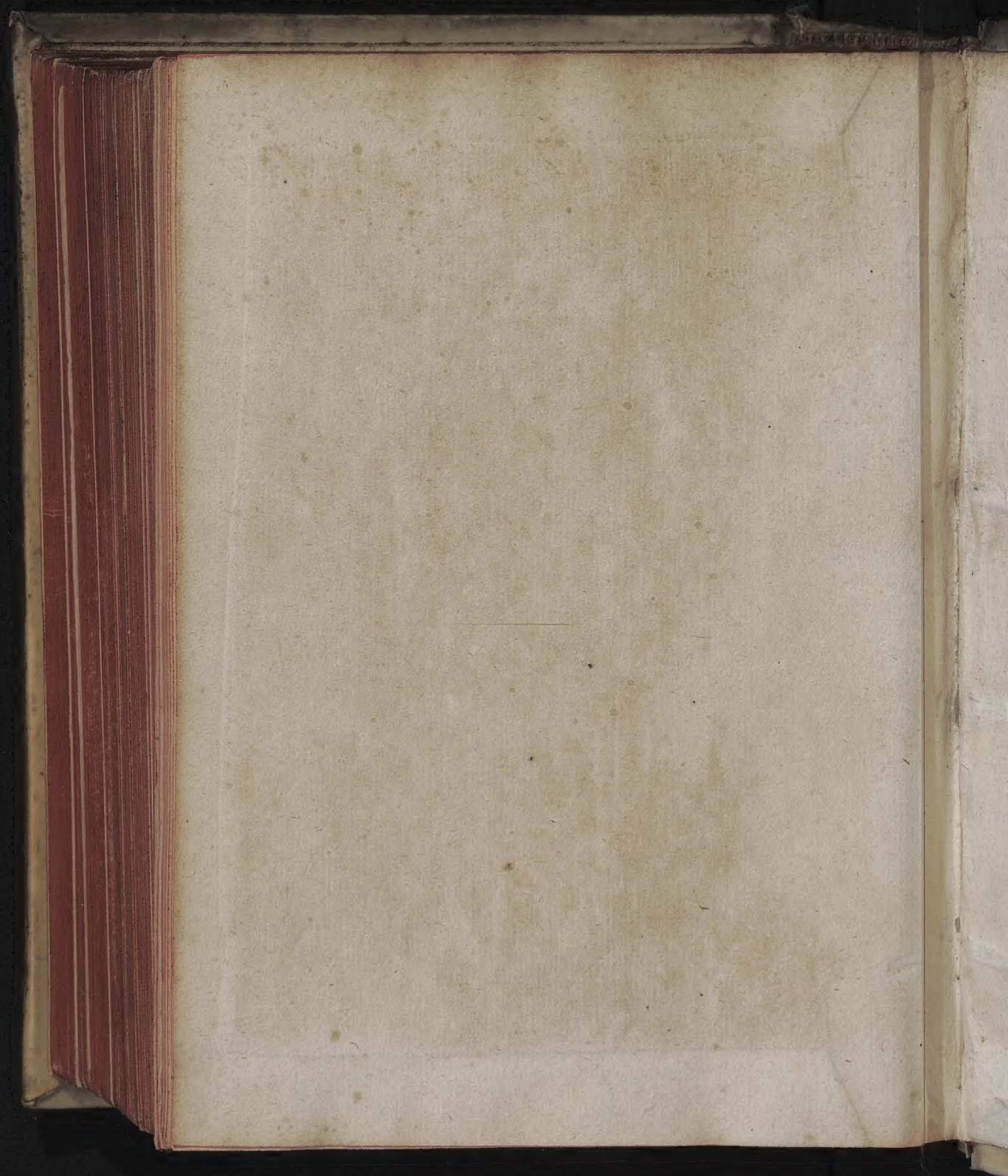
labore accincturum, movit inter prima mos antiquis servatus, ad Nos traductus, nec sine ratione observatus, ut prima notitiæ publicæ in hac Urbe rudimenta non sine publicæ Orationis actione, capefferentur. Cui ut placidâ aliquâ audientiâ apparatur, pro cuiusq; statu & conditione officiosè ac amicè litteratos invitatos volo. Dicendi argumentum pro studiorum, quæ tractaturus sum, ratione compositum erit, *partim Philosophicum, partim Theologicum.* De utriusq; studii juncturâ in Theologicis aliqua differere constitui. Destinatus actioni dies 1. Iunii est, quem solenni curæ admotum confluxu Vestro honoratum reddere, nisi grave est, dignamini. Largiatur supremum Numen, ut universa sibi in gloriam, Urbi in famam, publico usui ac Gymnasio in salubre emolumentum parentur & eveniant. In quo voto mihi finire. Vobis ad audiendum benevolè concurrere & adesse, decorum existimavi. Scriptum Elbingæ, 30. Maji, S. N. Anno Orbis redempti, M. DC. LI.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0019290

